

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2022.17.22>

Ватаманюк Р.В.

*кандидат юридичних наук, суддя
Сьомого апеляційного адміністративного суду*

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Завданням Кодексу України про адміністративні правопорушення є охорона свобод і прав громадян, конституційного ладу України, власності, прав і законних інтересів установ, підприємств і організацій, встановленого правопорядку, запобігання правопорушенням, зміцнення законності, виховання громадян у дусі точного і неухильного дотримання Конституції та законів України, поваги до прав, честі та гідності інших громадян, сумлінного виконання своїх обов'язків, до правил співжиття, відповідальності перед суспільством. Таке завдання кодексу реалізується під час розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Дослідженням порядку розгляду справ про адміністративні правопорушення в період становлення національного законодавства приділяли значну увагу ряд сучасних науковців: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, І.Л. Бородін, А.С. Васильєв, І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Т.О. Коломоець, О.В. Кузьменко, О.В. Негодченко, О.І. Остапенко, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупа, А.М. Школик та ін.

Розгляд справ про адміністративні проступки врегульований нормами, які містяться в главі 22 КУАП «Розгляд справ про адміністративні правопорушення».

Стадія розгляду справ про адміністративні правопорушення включає три етапи: підготовку справи до розгляду, розгляд справи і винесення постанови.

Під час підготовки до розгляду справи про адміністративне правопорушення, згідно зі ст.278 КУАП, орган (посадова особа) вирі-

шує такі питання: 1) чи належить до його компетенції розгляд такої справи; 2) чи вірно складено протокол про адміністративне правопорушення та інші матеріали справи; 3) чи повідомлено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про день, час і місце її розгляду; 4) чи витребувано, у разі необхідності, додаткові матеріали; 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, що притягається до адміністративної відповідальності або потерпілого, адвоката, їх законних представників.

Актуальним на сьогодні під час підготовки справи до розгляду залишається з'ясування питання повідомлення особи про розгляд справи, адже КУАП не регламентовано способу оповіщення про день, час та місце розгляду справи. Указане набуває вагомого значення під час розгляду певної категорії справ, коли присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. Виходячи з практики відправлення правосуддя, розгляду справи іншими компетентними органами чи посадовими особами, та реалій сьогодення, таке повідомлення (виклик) може здійснюватися кількома способами: оформленням повістки про виклик для розгляду справи про адміністративне правопорушення; відібрання розписки в особи про її повідомлення; направлення електронного листа тощо. Найбільш дієвим вбачається надсилання повістки, оскільки в органу чи посадової особи будуть докази отримання такого повідомлення учасником справи.

Не менш дискусійним є питання участі в розгляді справи та виклику свідка правопорушення. КУАП не встановлено процесуального порядку виклику, допиту, попередження

про кримінальну відповідальність свідка. Проте практика розгляду справ про адміністративні правопорушення підтверджує, що очевидці певних подій можуть бути допитані як свідки в справі, проте, в переважній більшості випадків не попереджаються про кримінальну відповідальність. Доцільним вбачається внести відповідні доповнення до КУпАП, якими регламентувати інститут допиту свідків.

У судовій практиці бувають випадки, коли пояснення свідків відіграють важливу роль для ухвалення в справі законного та обґрунтованого судового рішення. Так, ухвалюючи свою постанову від 06 вересня 2022 року, суддя Тростянецького районного суду Вінницької області дійшов висновку про необхідність повернення до Відділення поліції №2 Гайсинського РУП ГУНП у Вінницькій області справи про адміністративне правопорушення для доопрацювання та належного оформлення. Обґрунтовуючи таке рішення, суд зазначив, що у протоколі про адміністративне правопорушення не зазначено усіх свідків. На місці події перебували свідки, однак пояснення у них відібрано не було. В судовому засіданні свідок надав пояснення та повідомив про наявність свідків, пояснення яких не було взято до уваги працівником поліції. Таким чином, капітан поліції поверхнево дослідив обставини справи, не допитав усіх свідків правопорушення [1].

В.В. Гордєєв та А.Л.Паскар, розглядаючи питання порядку розгляду справ про адміністративні правопорушення (на прикладі проступків в сфері безпеки дорожнього руху), зазначають, що він характеризується колізійністю [2, с. 118]. Погоджуємося з думкою авторів. Додатково необхідно зазначити, що розгляду адміністративно-деліктних справ притаманна також наявність правових прогалин.

Варто підкреслити, що адміністративно-деліктний процес за своєю природою найбільш наближений до кримінального, в якому порядок розгляду справ детально регламентований. Натомість в КУпАП виділено лише

одну статтю, яка регламентує порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Так, відповідно до ст. 279 КУпАП, розгляд справи розпочинається з оголошення складу органу (колегіального) або представлення посадової особи, що розглядає дану справу. Головуючий на засіданні органу (колегіального) або посадова особа, що розглядає справу, оголошують, яка справа розглядається, хто підлягає притягненню до адміністративної відповідальності, а також роз'яснює особам, що беруть участь у справі, їх права та обов'язки. Після цього посадовою особою оголошується зміст протоколу про адміністративне правопорушення. На засіданні заслуховуються усі особи, що беруть участь у розгляді справи, надалі досліджуються докази та вирішуються клопотання.

Переконані, що необхідно регламентувати більш детальний процесуальний порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення. Указане сприятиме дотриманню принципу правової визначеності.

Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення орган (посадова особа) зобов'язані з'ясувати таке: чи було вчинено адміністративний проступок, чи винна певна особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи існують обставини, що обтяжують та пом'якшують адміністративну відповідальність, чи завдано майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів справи на розгляд громадської організації чи трудового колективу, а також вирішити інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Важливим питанням, що виникає на стадії розгляду справи є визначення місця її розгляду. За загальним правилом, передбаченим ст.276 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення розглядається за місцем його вчинення. Проте наступні частини цієї статті вказують на певні виключення з загального правила, закріплюючи альтернативні варіанти місця розгляду справи: в разі порушення

окремих правил, норм та стандартів у сфері безпеки дорожнього руху (ст.ст.121-126, ч.1, 2 ст.130, 132 КУпАП та ін.) справа може розглядатися також за місцем реєстрації транспортного засобу чи місця проживання порушника; у випадку вчинення проступків, передбачених ст.ст.177, 178 КУпАП, справа може слухатися також за місцем проживання порушника. Однак у КУпАП не встановлено, кому належить право обрання місце розгляду справ: органу, що здійснює адміністративне розслідування; чи особі, що вчинила правопорушення; чи потерпілому, якщо такий є? У зв'язку наведеним, Миронюк Р.В. вважає, що норма ч.6 ст.276 КУпАП буде відповідати забезпеченню гарантій прав особи, яка притягується до адміністративної відповідальності в такій редакції: „Орган (посадова особа), який склав протокол про адміністративне правопорушення на письмове клопотання особи, що вчинила правопорушення, направляє його з іншими матеріалами справи за підвідомчістю до місця розгляду, вказаному в клопотанні [3, с. 146]”.

Невирішеним на сьогодні в нормативному сенсі є питання фіксування під час розгляду справи про адміністративне правопорушення судового засідання, адже вказане питання не регламентоване КУпАП. Практика розгляду таких справ підтверджує, що в переважній більшості їх фіксація не здійснюється. Разом з тим, окремі справи за все ж таки можуть фіксуватися спеціальними технічними засобами та складатися протокол судового засідання, якщо така необхідність буде визначена судом. Указане питання також потребує законодавчої регламентації.

У справі про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа), виносить одну із таких постанов: 1) про накладення адміні-

стративного стягнення; 2) про застосування заходів впливу, передбачених статтею 24-1 цього Кодексу; 3) про закриття справи.

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи. Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається особі, щодо якої її винесено. Копія постанови в той же строк вручається або висилається потерпілому на його прохання.

Отже, порядок розгляду справ про адміністративне правопорушення характеризується наявністю правових колізій та прогалин.

Стадія розгляду справ про адміністративні правопорушення включає три етапи: підготовку справи до розгляду, розгляд справи і винесення постанови.

КУпАП не регламентовано способу оповіщення про день, час та місце розгляду справи. Виходячи з практики відправлення правосуддя, розгляду справи іншими компетентними органами чи посадовими особами, та реалій сьогодення, таке повідомлення (виклик) може здійснюватися кількома способами: оформленням повістки про виклик для розгляду справи про адміністративне правопорушення; відібрання розписки в особи про її повідомлення; направлення електронного листа тощо. Найбільш дієвим вбачається надсилання повістки, оскільки в органу чи посадової особи будуть докази отримання такого повідомлення учасником справи.

Законодавчої регламентації потребує питання фіксування під час розгляду справи про адміністративне правопорушення судового засідання.

Переконані, що необхідно регламентувати більш детальний процесуальний порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення. Указане сприятиме дотриманню принципу правової визначеності.

Анотація

У статті з'ясовано, що стадія розгляду справ про адміністративні правопорушення включає три етапи: підготовку справи до розгляду, розгляд справи і винесення постанови.

Встановлено, що під час підготовки справи до розгляду актуальним залишається з'ясування питання повідомлення особи про розгляд справи, адже Кодексом України про адміністративні

правопорушення не регламентовано способу оповіщення про день, час та місце розгляду справи. Указане набуває вагомого значення під час розгляду певної категорії справ, коли присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. Виходячи з практики відправлення правосуддя, розгляду справи іншими компетентними органами чи посадовими особами, та реалій сьогодення, таке повідомлення (виклик) може здійснюватися кількома способами: оформленням повістки про виклик для розгляду справи про адміністративне правопорушення; відібрання розписки в особи про її повідомлення; направлення електронного листа тощо. Автор дійшов висновку, що найбільш дієвим вбачається надсилання повістки, оскільки в органу чи посадові особи будуть докази отримання такого повідомлення учасником справи.

Констатовано, що Кодексом України про адміністративні правопорушення не встановлено процесуального порядку виклику, допиту, попередження про кримінальну відповідальність свідка. Проте практика розгляду справ про адміністративні правопорушення підтверджує, що очевидці певних подій можуть бути допитані як свідки в справі, проте, в переважній більшості випадків не попереджаються про кримінальну відповідальність.

Автор дійшов висновку, що порядок розгляду справ про адміністративне правопорушення характеризується наявністю правових колізій та прогалин. Необхідно регламентувати більш детальний процесуальний порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення. Указане сприятиме дотриманню принципу правової визначеності.

Ключові слова: розгляд справи, адміністративне правопорушення, стадія, провадження, процес.

Vatamaniuk R.V. The procedure for consideration of cases on administrative offenses

Summary

The article clarifies that the stage of consideration of cases on administrative offenses includes three stages: preparation of the case for consideration, consideration of the case and rendering of a resolution.

It was established that during the preparation of the case for consideration, it remains relevant to clarify the issue of notifying the person about the consideration of the case, because the Code of Ukraine on Administrative Offenses does not regulate the method of notification of the day, time and place of the consideration of the case. This becomes important during the consideration of a certain category of cases, when the presence of a person who is brought to administrative responsibility is mandatory. Based on the practice of administration of justice, consideration of the case by other competent bodies or officials, and the realities of today, such notification (summons) can be carried out in several ways: issuing a summons for consideration of a case on an administrative offense; collection of a receipt from a person about his notification; sending an email, etc. The author came to the conclusion that sending a summons is considered the most effective, since the body or official will have evidence of receipt of such a notice by a party to the case.

It has been established that the Code of Ukraine on Administrative Offenses does not establish the procedural order of summoning, questioning, warning about the criminal liability of a witness. However, the practice of handling cases on administrative offenses confirms that eyewitnesses to certain events can be questioned as witnesses in the case, however, in the vast majority of cases, they are not warned of criminal liability.

The author came to the conclusion that the procedure for consideration of administrative offense cases is characterized by the presence of legal conflicts and gaps. It is necessary to regulate a more detailed procedural procedure for consideration of a case on an administrative offense. This will contribute to compliance with the principle of legal certainty.

Key words: case review, administrative offense, stage, proceeding, process.

Список використаних джерел:

1. Справа № 147/738/22 про притягнення до адміністративної відповідальності ОСОБА_1 за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст.173 КУпАП. URL : <https://reestr.court.gov.ua/Review/106065082>
2. Гордєєв В.В., Паскар А.Л. Колізійність новел розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 6. С. 115–119.
3. Миронюк Р.В. Процесуальні особливості адміністративно-деліктного провадження на стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. № 1. С. 142-147